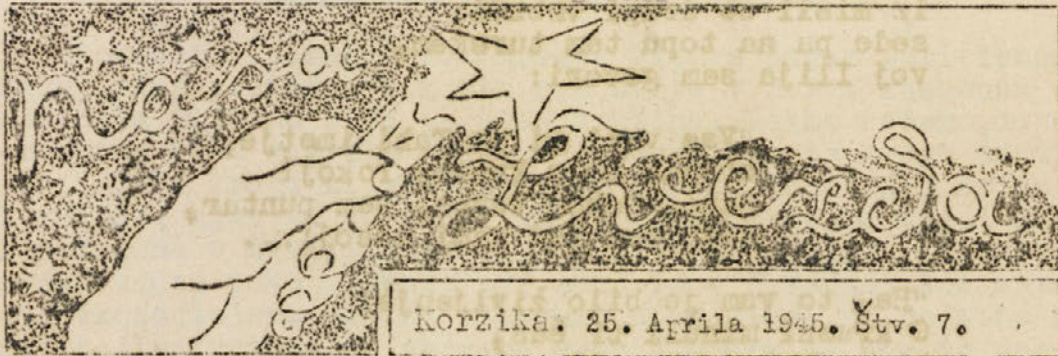

OP 19/1945

020024328

Korzika. 25. Aprila 1945. Štv. 7.

A. Askerc:

T A B O R

Haj, to vam je živo pod Klanjcem
na Sotelskem polju nocoj!
Upornikov dvadeset tisoč
za pravdo pripravlja se v boj.

Sčip gleda z napetim obrazom
na tabor ustaški zavzet;
posluša tam konj rezgetanje
in sabelj posluša žvenket.

Sam sneg in sam led po planjavah,
božični razsaja vihar,
a v srcih je vroče, prevroče -
osvete razgreva jih žar!

Sred tabora tam pri kurišču
možje pa sedijo trije;
zimzelen, kokotja peresa
junakom s klobukov vise.

Veselo praskeče jim ogenj,
iz sanj se mi prvi vzbudi;
na puško kremenko naslonjen
kmet Pasanec pravi, veli:

"Car daleč, a Bog je visoko!
Odkod pomoči in sveta? -
V pest svojo odslej le verujem,
zaveznik moj puška je ta!"

Veselo praskeče jim ogenj,
iz misli se drugi vzbudi;
sede pa na topu tam turekem,
voj Ilija sam govori:

"Vse vzel mi je Tahi imetje,
oropal me s krutoj rokoj!
Zato, kakor vesta, sem puntar,
zato sem med vami nocoj!...

"Ha, to vam je bilo življenje!
O krasni minuli ti čas,
ko turkom sva cepila glave,
nas Lenkovič slavni pa jaz!

"In z istoj zdaj sabljoj gospodo
pošiljal vam v pekla bom dno!
Želite, da vojvoda vaš sem?...
No, v božje ime, pa naj bo!

"A z vami vred tu prisegam:
Umrjem vam rajši stokrat;
ko enkrat še iti na tlako,
le enkrat gospodi še v grad! -

"Ko zmanemo Turke krščanske,
Slovenci se združimo vsi!
Takrat si izvolimo kralja...
No, kralj naš, brat Gubec, boš ti!"

Pojemlje že ogenj, le Gubec
zamišljen strmi vanj doslej...
Tu vstane, znak bratom da s sabljoj
in reče jim samo: "Naprej!"

*** **

*

Le delavcem bo kast kdaj svet,
ne vam milijona-rjem,
trgovcem le z denarjem -
naš bode svet!
Va s malo je, a naš je broj neštet..
nek da n se vse odrajta:
pala-ča pa-de, vstane bajta!

(S. Gregorčič: Delavcem)

NASE NARODNE DOLŽNOSTI V TUJINI

Domovina in narod nam morata biti v našem političnem življenju nekaj svetega, kot sta nem sveta v našem zasebnem življenju naša rojstna hiša in naša družina. Lahko rečemo, da se je iz rojstne hiše razvilo pojmovanje družine, iz kroga družine pa oni širši krog, ki ga imenujemo narod. Domovina: to je oni del zemlje, kjer si se rodil in si rasteš, se razvijal in stopal polagoma v življenje; to je tisti del zemlje, ki ostane človeku vedno tako globoko pri srcu in v čuvstvu, kot ostane vedno vkoreninjena na dnu človeške duše misel na rojstno hišo. Nekaj tajinstvenega in večnega veže človeka na dom in na domovino, pa naj bo še tako izgubljen posameznik v tujem svetu. Nevidne vezi držijo vsakega izmed nas priklenjenega na ono zemljo in človek čuti ob spominu na njo nekaj nadvse sladkega in tolažilnega. Tako sveto in globoko je čuvstvo do domovine, da se človek mnogokrat odloči, da žrtvuje svoje lastno življenje, raje kot bi videl ono sveto zemljo poteptano in oskrunjeno od sovražnikov.

Nerazdružljivo od pojmovanja domovine je pojmovanje naroda. Narod: to je ona skupina ljudi, iz katere smo izšli, v kateri smo se razvili duševno in ki nam je nudila pomoč, da smo tem lažje in bolj gotovo namerjali svoje korake v svet. Ta skupina ljudi je povezana med seboj z isto zgodovinsko usodo; padala je in vstajala v večno borbo za svoj obstoj in za svojo zemljo-domovino. Zgodovina in življenje sta spletna med to skupino ljudi niti, ki se ne dajo pretrgati in ki vežejo ves narod iz stoletja v stoletje, iz dobe v dobo v neko enotnost, ki se pokaže tem bolj krepka, čim bolj so časi težki in viharji. Ta skupina ima isti jezik, ki ga razlikuje od drugih skupin in ki je najvažnejši činitelj narodnosti. Narod je skupno ustvarjal svojo kulturo in svojo civilizacijo z delom in trudom svojega uma. Zato so tudi kulturne pridobitve v smislu naroda nekaj svetega, ker predstavljajo delo in trud dolгих stoletij. Posamezniki naroda so vezani med seboj z istimi čuvstvi kot člani družine: ko se izneveri tem čuvstvom, ki so po naravi sveta, se izneveri narodu in je izdajalec. Ker je usoda posameznika tesno povezana na usodo skupnega naroda, ima vsak posameznik tudi narodne dolžnosti, ki jih mora izpolniti, ko to zahteva obstoj in blagor te skupnosti, ki jo imenujemo narod. Iz skupnega boja vstaja ona sveta vez, ki dela brate med seboj vse one, ki so se skupno udeleževali v borbi in delu za narod.

Ljubezen do domovine in ljubezen do naroda so čisto naravna čuvstva, ki so jih poznali vsi narodi od svojega početka v prazgodovini in jih poznajo v isti meri tudi danes, ko se je človek v civilizaciji dvignil do udeleževanja in ustvarjanja, ki jih prvotni človek ni poznal. Naravno je tudi, da so bili v vseh časih kaznovani najstrožje prav zločini proti tem čuvstvom, ki so bila in so človeku najdražja in najbolj sveta.

Mi smo v tujini predstavniki svojega naroda in iz tega dejstva izvirajo vse one svete dolžnosti, ki zahtevajo, da ga predstavljamo častno, kot se ves naš narod častno bori na življenje in smrt za osvoboditev naše domovine. To so dolžnosti, katerim se ne more in se ne sme izneviriti naša skupina v celoti in vsak posameznik posebej.

Kakšne so te dolžnosti, ki jih imamo na pram svojemu narodu? Vsakdo izmed nas jih pozna, ker to pove človeku že naravni čutki nas mora voditi na vseh potih našega javnega in zasebnega življenja. Vsakdo pozna te dolžnosti; ali okoliščine premnogokrat privedejo človeka, da začasno ali pa za več časa pozabi nanje. To pozabljanje pa je sad ne prevelike močnatosti, neiskrenosti in šibkega značaja. Zato je naša prva dolžnost ta, da si ustvarimo globoko, resno in trdno narodno prepričanje, ki ne pozna stranskih poti in po katerem potem uravnavamo vse naše korake, naše življenje, govor in delo. Če ima človek krepko narodno prepričanje, bo s pomočjo tega prepričanja ucvrstil tudi svoj značaj in si ustvaril politično miselnost, ki prihaja iz dela in življenja z narodom in za narod. Tu, v tujih zemlji, smo prepuščeni sami sebi in se ne moremo naslanjati na vse one raznovrstne pripomočke, katerih bi se lahko posluževali v domovini. Kljub temu pa ni zmanjšana naša dolžnost, da si ustvarimo pravilno politično samoizobrazbo in globoko narodno-politično prepričanje s pomočjo onih malih sredstev, ki jih imamo na razpolago: radio iz domovine in ono malo čtiva v našem ljubljenskem slovenskem in hrvaškem jeziku, ki pride včasih in skoro slučajno do nas. Sicer pa nam vsem ni treba mnogo besed: kdor je trpel dolga leta v politični sužnosti, mu zadostuje tudi ena sama beseda, izgovorjena v narodnem duhu, da po njej usmeri narodno prepričanje. Tu, v tujini, imamo neposredno dolžnost do samih sebe in do naroda, da si ustvarimo ali pa utrdimo do kremenitosti ono politično-socialno prepričanje in pojmovanje, v katerem se gradi in boživila naša nova, svobodna, demokratska in federativna Jugoslavija. Naša dolžnost, katere ne smemo odlagati niti za trenutek, je ta, da skupno in krepko stopimo na položaj zagovarjanja vseh naših narodnih pravic in da svetu povemo jasno in odkrito, da se že zdavna smatramo za parave Jugoslovane in da nismo čakali zelene mize mirovnih konferenc za našo javno odločitev. Izraz naših želj, naših zahtev in našega prepričanja naj nam bo "Naša Zvezda", ki je že zbudila zanimanje in celo začudenje, ko je prišla v roke jugoslovanskim predstavnikom v Rimu. Naj nam bo glasilo dela, življenja in borbe in naj nam bo vez z brati onkraj Jadrana!

Vsakdo, ki čuti, da lahko pove odkrito in jasno besedo, ima dolžnost, da to besedo tudi izusti in napiše, da bomo vsi drugi živeli iz te besede v sedanji odtrganosti od domovine. Tudi če je beseda preprosta, če pa izvira iz prepričanja, bo imela odmev v srcih tovarišev, ki čakajo nanjo v teh osamelih

časih. Krepko na delo za "Našo Zvezdo", da bo pogosteje izhajala in da ne bo morala zaključiti svojega kratkega življenja radi naše malomarnosti, ker to bi bila za nas vse težka odgovornost napram narodu.

To so dolžnosti, ki marajo narediti iz nas novega človeka, ki bo šel smelo in samozavestno svojo novo politično pot. Toda mi imamo tu v tujini še neposredne druge narodne dolžnosti. Vsi vemo, da je čast naroda izrednega pomena v vsem mednarodnem političnem življenju. Narod, ki je izgubil svojo čast, je istočasno izgubil tudi svojo mednarodno besedo in moč.

Junaški boji in trudapolno delo v zadnjih štirih letih so ovenčali naš narod z vencem junaštva in slave, s slovesom neupogljive volje in skrajne pozrtvovalnosti do naroda in domovine. Nasi bratje so ustvarili tudi za nas nekaj novega in lepšega; napisali so tudi v našem imenu eno najlepših strani naše narodne zgodovine: napisali so jo s krvjo svojih src, s trpljenjem in borbo. Ali bomo mi v tujini brisali to, kar so naši bratje pisali s krvjo v krvave dneve naše zgodovine? Ali bomo mi omadeževali njih čast in njih ime pred očmi tujih narodov med katerimi bi morali biti kot slika onih naših, ki se bore in umirajo po Balkanu? Mislim, da ni med nami niti enega, ki bi se toliko spozabil v svojih dejanjih in bi z dejstvom zanikal svojo največjo sedanjo narodno dolžnost! To bi bila največja krivica, ki jo stori bbatom, in neodpušljivo dejstvo, za katero bo treba plačati. Kdor žali čast svojega naroda in svoje domovine, predvsem v tujini, je kriv zalitve najsvetejših čuvstev, ki so vzklikala iz zemlje, ki je namočena s krvjo.

Ali se bos okoristil, da žalis domovino, s tem, ker tu ni nobenega, ki bi te kaznoval za ta zločin? Če ni oblasti, ki bi te kaznovala, kaznuj samega sebe, da bo iz tebe prišel možak. Najstrozje sodi in obsodi sebe, da boš tudi tovarišu lahko rekel krepko in vplivno besedo.

Na cesti, pod šotorom, na delu in dovoljenju se premnogokrat žali naša narodna čast z besedo in dejanjem. In kar je še najbolj žalostno: žali se, ne da bi se človek točno zavedal storjenega zločina. Življenje brez pravega prepričanja, takorekoč tja v en dan, brez trdne, nove in globoke ideje; čakanje, da te drugi pokličejo k odgovornosti; nesloga; prepiri; uhajanje svojim dolžnostim, da s tem zavrneš svoje delo na ramena tovarišev; pomankanje pravega, vseobčega razumevanja; pijačevanje; netovarištvo. Vse to mnogi štejejo med malenkosti: a za nas, ki smo v tujini odgovorni za čast svojega naroda, to niso malenkosti, to so pravi zločini, ki jih partizani med sabo premnogokrat strogo kaznujejo. Pometajmo najprej pred svojim pragom in šele potem opozorimo tovariša, da so tudi pred njegovim smeti. Naučiti se moramo samobtožbe in prostovoljnega disciplinarnega postopanja proti nam samim: le tako bodo prišli iz nas možje, ki bodo lahko brez sramu in krepko stopili v vrste bratov in posegli brez oporekanja, možato in krepko, v razvoj in zgraditev nove domo -

vine po končani vojni in vrnitvi.

Namesto navedenih naših pomanjkljivosti, skušajmo priti do onih pridobitev, ki so postala tako lastna našim bratom v domovini: požrtvovalno tovarištvo; obvladanje samega sebe v vseh krajih in okoliščinah; iskrenost do vsakega; globoko narodno prepričanje; pripravljenost, da se človek odzove na vsak poziv, ki je v skladu z našimi pravicami in željami; povezanost in smisel zaupnosti.

Mi pa iščemo utehe in pozabljenja premnogokrat v vinu in se ne zavedamo, da storimo prav dejstvo, ki ga partizani kaznujejo tudi s smrtjo. In da utemeljimo to svoje slabo nagnenje najdemo vse polno izgovorov in smo celo uverjeni, da ti izgovori držijo in upravičujejo naše dejanje: od zdravila proti malariji pa do trditve, da iščeš pozabljenja radi usode svoje družine; je pot izgovorov dolga a vedno plitva. Jaz pa pravim, da mož, ki ima svoj značaj, najde tolažbe drugje: v resnem pogovoru s tovarišem, v lastnem prepričanju usmerjenem v prihodnost, v tem da krepí svoj značaj in v tem da pripravlja samega sebe za novo življenje: naša nova domovina bo imela potrebo resnih mož, ne pa mož, ki jih je izpridil alkohol in jim odvzel oblast nad samimi seboj.

Vsi izgovori so puhli in prazni, pravi izraz in zrcalo, tako puhlih in praznih mož. Kadar zagrešiš, priznaj; s tem se pokažeš najbolj možak tudi nasproti samemu sebi, ne da bi iskal smešnih izgovorov svojim dejanjem. Pred svetom in ljudmi se človek upraviči na en ali drugi način; a pred domovino, ki živi v krvi in boju, se nikdo ne more upravičiti, če je z besedo ali pa z dejanjem žalil njeno čast in čast naroda, dejstva, za katera ni oproščenja in pozabljenja.

Mi že davno nismo bili gospodarji svoje lastne politične usode; dogoletno suženstvo je pustilo na nas in v nas mnogo onih žalostnih pečatov, katerih nismo mogli se odstraniti in se jih rešiti do zadnjega.. Če ne bomo idejno krepko stopili na lastne noge, se ne bomo mogli se za dolgo rešiti onega zadušnega ozračja, ki je bilo polno političnih smernic brez prave narodne ideje in v katerem smo živeli med političnim ravnanjem in zakrknjenosti v same sebe. Politična svoboda, ki jo bomo imeli pa hoče moč, ki znajo sami sebi in narodu odločno in mirno deliti usodo. Mogoče se danes ne zavedamo, da bo ta dolžnost in pravica za nas zelo težka v začetku; zato se moramo pripraviti, da bomo bili kos svoji odgovornosti in da bomo sprejeli na svoje lašne rame usodo za našo splošno dobrobit in za vzpostavitve onih trdnih in pravičnih temeljev, na katerih naj bo slonela stoletja naša nova Jugoslavija. Vzgojiti moramo v nas samih pojem o odgovornosti za javno življenje; vzgojiti si moramo politično prepričanje, ki ne izhaja iz trenutnega čuvstvovanja ali simpatiziranja z okolnostmi, ampak ki izhaja iz nas samih, iz našega življenja, iz dolge vrste let, ko smo bili politično zaslužnjeni in smo z grenkostjo v srcu premišljevali kako bi

svet morala vladati pravica v vseh pojavih zasebnega in državnega življenja.

Navdušujemo se ob misli na svobodo, katere zarja nam vstaja. To zarjo pozdravljamo iz dna naših src, ki so trpela skozi vso našo mladost, vse tja do naših moških let: čutimo, da vstaja za nas novo življenje; ob sami misli nam kri močneje zapluje po žilah in človeku se prsi razširijo, ko zaduha sveži zrak novih dni.

Ali smo pripravljani na te dni?...

S.L.

Ivan Kjuder:

ŽELJA PO SVOBODI.

Oh, vojaško ti življenje,
kdaj končalo bošča me,
kdaj končal bo to trpljenje
in domov se vrnil še?

Negotovost o družini,
ta me muči noč in dan:
Kaj vrši se v domovini,
ina že svobode dan?

Misel vedno dom mi slika,
hišo, vrt in rojstni kraj;
vedno tja, le tja me mika,
kdaj tja vrnem se nazaj?

Dragi dom in pa družina,
dan svobode bliža se,
svobodna bode domovina
in veselo bo srce.

SOČA TUGUJE

Stojim, v mislih, na brezu Soče,
gora slovenskih hčere krasne,
in zdi se mi, da ona joče,
da njena lica niso jasne.
Povprašam val zelenobeli,
kaj materi njegovi rodni
zmrščilo je obraz veseli,
zakaj so vali nje turobni?
Mi valček beli tiho toži:
Je mati moja, prej vesela,
postala tiha, ker jo mnogi
Slovenije sin sedaj izdaja.
Po zelenih teh planinah
glas pastirskih pesmi nekdanj
se je čul. A po dolinah
le jok in stok se čuje zdaj!
Morí, izdaja brata brat!
Dovolj še ni teptan naš rod,
dovolj ga mučil ni sovrag,
ni tujcu bil dovolj še rob!

.....

HRVATSKA ISTRA JE NEDELJIVI DEO FEDERATIVNE JUGOSLAVIJE

Kako saznajemo iz Istre, neprijatelj je u poslednje vreme poduzeo naročite mere za terorisanje ove hrvatske pokrajine. Čitava Istra danas je posejana nemačkim garnizonima. Okupatorske trupe krstare drumovima i vrše teror na sve strane. Sudbinu uništenih sela Lipe i Brgundca i drugih, duživljaju danas mnoga sela Istre. Ovu situaciju iskorišćavaju italijanske reakcionarni krugovi, koji, pod zaštitom Nemaca provode agitaciju za odvođenje Istre od majke domovine Hrvatske i Jugoslavije. Ovi krugovi gledaju da potpire mržnju između Hrvata i Italijana i jedna takva nazadnjačka grupa nastoji, da deluje u pravcu pripojenja Istre Italiji pod parolom: "Istria italianissima". Oni su istovremena povezani s fašistima i sa elementima oko današnje rimske vlade i imaju svoj centar u okupiranoj Rijeci i Trstu. Još dve grupe agituju za slobodnu riječku republiku. Prvu grupu sačinjavaju takozvani autonomisti, koji od Rijeke gledaju da stvore slobodan grad i nastupaju sa parolom "Rijeka Riječanina". Druga grupa sanja o nekoj kantonskoj liburniškoj državi s četiri kantona: opatiskim, kastavskim, susačkim i krčkim.

S ovom grupom povezani su otvoreni fašistički vođe, kao na primer bivši fašistički ministar Host Venturi, a s njima ima vezu i dr. Ružič, bivši ban pod dr. Milana Stojadinovića.

I ustaše su poslali svoga krvničkog pukovnika Sertića i potpukovnika Resa, koji sprovode ustaško-načekovsku političku liniju. Sav ovaj protivnarodni rad ograničen je na reakcionarna legla u dva - tri grada. U tim gradovima stanovništvo s nestrpljenjem očekuje oslobodjenje i sudeluje u oslobodilačkoj borbi, zbog toga su Nemci iz Pulja silom iselili 15.000 stanovnika.

Narod čitave Istre, posle kapitulacije Italije, odahnuo je posle 25-godišnjeg ugnjetavanja i podigao se na opšti ustanak.

Proveo je široku mobilizaciju u N.O.V. Danas se preko 12.000 Istrana bori s oružjem u ruci u istarskoj 43. divizionu NOV, zatim u 13., 8. i 35. divizionu i ostalim jedinicama NOVJ.

Istra je dokazala svojim držanjem i borbom za ovu poslednju godinu, da je Hrvatska i da je nedeljiv deo nove, srečne, demokratske i federativne Jugoslavije. Nikakva sila to neće biti u stanju, da imeni!

(Tanjug)

I Z R E K I

Tiho in zavarovano življenje, brez zaprek in močnejših potresov - to je tvoj ideal. Ali oprosti, to je tudi tvoja najmodrjša zabloda.

Vsa velika dela izvirajo iz srca.

Oton Župančič:

Z E M L J E V I D

Čigava Indija, komu Bagdad?
Kdo strelja naj, obesa v Teherani?
Kdo nadzoruj moritve po Balkani?
Kam z zlatin ključem carigrajskih vrat?

Razpregel zemljevid je diplomat.
Tovore nosijo vsi oceani,
zaklade si grnadijo pristani,
komu zemlje in morja blagodat?

I jaz razgrnem pred seboj papirje:
glej rodna zemlja, naša draga prst,
ko drugi grabijo vse dalje sirje,

boš rod, ki bivaš tod, boš v duši čvrst?
O - kaj bo z vami, vi mejniki štirje:
Celovec, Maribor, Gorica, Trst?

Gornjo pesem, ki jo je O. Župančič spisal za časa prve svetovne vojne, je J. Jurca prenesel v sedanji čas in v naše ožje razmere kot sledi:

V R E M E N I K

Čigav naj koper bo? Komu Čedad?
Kdo naj pripravi nive nam postave?
Kdo vodi nas iz znot na poti prave?
Izdajic k'teri je zaslužil vrv za vrat?

V skrbeh zamislil se je literat:
vsak v sebi nosi že račun neplačan,
vsak hoče, da za vse bi bil povračan,
da bil bi bratu gospodar - ne brat!

I jaz pomislil na te muhe naše:
glej, rodni brat, ti ki si naša rast,
ko drugim čas junaštva histe piše,
mi ležemo tu, brez moči, v propast.
O - kdaj pustite nas, slabosti naše:
ne sloga, alkohol, sebičnost, strast?

--- * ---

Je nekaj, kar je vrednejše od zdravja, bogastva, slave in tudi sreče: to je močan in vztrajen značaj.

--- * ---

G R O B O V I

Prva stražna četa je 18. marca 1945. zgubila enega svojih najboljših stražnikov, IVANA HUMARJA.

Kmalu po zameni straž, ki se je vršila ob 22. uri, so stražniki videli, kako je pala stražnica, v kateri je bil v službi Humar, v hipu vsa zagorela in takoj alarmirali vso tankajšno posadko. Toda predno se je reševalcem posrečilo vsaj toliko pogasiti ogenj, da so odprli vrata stražnice, je ogenj že končal svoje uničevalno delo. Humarja so takoj prepeljali v mrtvašnico bolnice. Domneva se, da je bila vzrok požaru bencinska peč.

Ivan Humar je bil v svojem 37em letu. Zapušča zeno in dva otroke, starše, sestre in brate. Bil je doma s Kronberga pri Gorici.

Spremili smo ga polnoštevilno na njegovi zadnji poti, da mu vsaj malo nadomestimo svojce. Na pokopališču v Bastiji je poslovilne besede spregovoril tov. Širca, slovenski pevski zbor pa je ubrano zapel žalostinki. Oddelk stražne čete z našo novo trobojnico na čelu mu je izkazal vojaško čast.

Naj mu ta nenaša zemlja ne bo pretežka!

Tudi naši, 321. četi, je smrt s svojo nemilostjo vzela enega izmed najboljših tovarišev, IVANA NOVAKA, sina Ivana, rojenega v Godoviču pri Idriji 22. avgusta 1919.

Ivan Novak je bil žrtev eksplozije bombe, ki se je skrivala med smetmi, ki so jih vojaki naše čete sežigali. Nesreča se je pripetila 22. marca 1945., krog 15. ure. Takoj po eksploziji niso tovariši nič opazili, nekaj časa pozneje pa je Franco Brus zagledal na tleh svojega sovaščana Ivana Novaka; bil je mrtev.

Pokojni Ivan je bil mirnega in pametnega značaja. V vseh dolgih 29ih mesecih skupnega življenja, ga nisem nikoli videl pijanega ali pa da bi razsajal; njegovo vedenje je bilo res v zgleđ marsikateremu možaku in vsem tovarišem na četi, ki so ga v velikiem številu spremljali do groba z lepimi vencii. V imenu vseh se je od pokojnega poslovil eden izmed naših tovariscov nato pa je pevski zbor zapel žalostinki "Vigred" in "Blagornu", na krsto so pričele padati težke grude prsti, ni pa smo se težkega srca razšli, vedoč kako dobrega tovariša smo zgubili.

Izgrajuje se človek, veliki človek.

Dograjeno je bratstvo in enotnost naših

narodv in naša bodočnost bo zavarovana

s to enotnostjo.

Gen.lt. S. Žijovič

Poskakini:

J E D R C A

Oni dan sem pred nekim nožem do kraja pijanim postal:
"Zakaj si to storil si brat?" sem mu tovariško dejal.

Pa ne pogledal je z blodnini, krvavini očni,
kot da ga terjam odgovor za vse njegove dni!

"Če sem pijan, sem za svoje. Kaj je tebi sedaj to nar,
kadar delam in se potim ne živ krst nima zanar!"

"Tako torej, iz jeze si pil, iz obupa in nemoči?
Pa bi ob veselom spoznanju se tudi napil, se ti ne zdi?"

Taki so ti-le naši ljudje: reci jim kaj, ko je trezen ali pijan,
vedno se ti izgovoriti ve, tako da je vsak trūd zeman!

Pije ga kadar je v družbi vesel, in se ga maleze po navadi.
Pije ga kadar je v žalosti sam, da bi mu vino nesrečo ^{čez nerò!} vzelo.

Pije ga kadar obhaja god in praznik in rojstni dan!
Pije ko je obisk dobil, za obletnico, tudi vsak dan!

Napije se, ko je denar dobil in pkaže, da je na pameti gluh!
Ko pa denar je že ves zapil, ga pije tudi na puf!

Ko je fantovstvo plačal, mora biti pijan, prav tako pri mbo-
ru, vpoklicu;
in če nočeš, da ime boš pustača dobil, moraš odzvati se piv-
čevemaklicu!

Z vinom praznuje rojstvo in krst in birmo, zaroko, poroko.
In prilik je takih neštoto še vrst, se snrt nu pri tem da ono
roko!

In pije ga ubožec, kmet in gospod, pije ga nesto in vas.
A da od naroda ne bi zašel, napijem se večsih tudi jaz!

In ker narodič naš, ki drugače ni slab, svoje početje prema-
lo nadzira,
se s pitjem brezsmiselnim počasi a gotovo, iz roda v rod
alkoholizira!

Pa je oni dan, nekak modrijan pred menojo malò postal;
očetovsko ne gledal, za ramo prijel in mi z viska dejal:

"Poskakini, ti ne znaš, ti ne delaš prav, ti preveč po pravici
ti se boš počasi zameril vsem! Pa ne zameri! Zdaj veš!"
poveš,

*

*

O Bog.....Narava.....Usoda..
kakorkoli imenuješ se,
Toga-le našega malega,
vsega dobrega in pametnega
tako do kraja izstradanega naroda
usnili se!

*****

NOVI MINISTER ZUNANJIH ZADEV AMERIŠKIH ZDRUŽENIH DRŽAV in njegovi pogledi na bodočo svetovno politiko.

Z imenovanjem Edwarda Reilly-a Stettinius-a za naslednika Cordell Hull-a v zunanjen ministrstvu, je Amerika opustila svojo tradicijo, da mora to mesto zavzeti starejša osebnost. Stettinius ima še-le 44 let, a je vendar poln dinamične energije in prepojen z modernimi idejami. Bil je prej eden upraviteljev združenja General Motors, kjer je prejel 100.000 dolarjev plače. Da mu kot ministru ne bi očitali, da pripada velikim trustom, to je združenju velikih trgovskih podjetij, se je Stettinius že takoj ob nastopu tega mesta odpovedal tej plači; prodal vse delnice General Motorsa, kupil za to državne bonde, to je izkaznice o državnem posojilu, ter se zadovoljil s plačo zunanjega ministra, kar znaša komaj 15 tisoč dolarjev netno.

Ob nastopu svojega novega mesta, si je zadal nalogo, da vzgoji skupino mlajših diplomatov, ki naj bi se urili za svoj bodoči poklic, kot se v Ameriki vežbajo častniki in podčastniki v pomorskih akademijah. Vpeljal je strogo disciplino, dokler se ne izvežbajo za to kočljivo službo. On si je tudi naedel nalogo, da sčasoma odstrani staro Društvo Narodov, namesto nje pa stvo-ri Združenje Narodov po načelih postavljenih v Dunbarton Oaksu.

Prěpričan je, da svet more živeti v miru, če se le rabi dovolj močan pritisk na prvi narod, ki bi postal nevaren za drugo. Pritisk naj bi bil najprej političnega, zatem diplomatskega značaja, sledile naj bi ekonomske sankcije in v skrajnem slučaju tudi sila. Gotov je tudi, da je možno odstraniti prvi in glavni vzrok vojne, le ako bodo imeli bogati narodi toliko poguma in človečanskega duha, da bodo pomagali revnejšim. On hoče, naj ameriški narod ve, za slučaj bodočih zmešnjav v mednarodnem položaju, kaj da ima njegovo ministrstvo pred očmi.

Iz tega kratkega programa je razvidno, kakšna bo bodoča politika Amerike ter obenem opozorilo vsem narodom, ki bi hoteli s svojimi zakulisnimi delovanji kaliti svetovni mir.

duhovnik Separović.

S. Gregorčič:

S O Č I

Krasna si, bistra hči planin,
brdka v prirodni si lepoti,
ko ti prozornih globočin
nevihte temne srd ne moti,
Krasna si, hči planin!
Tvoj tek je živ in je legak,
ko hod deklet s planine,
in jasna si ko gorski zrak,
in glasna si ko spev krepak
planinske je mladine, -
krasna si, hči planin!
Rad gledam ti v valove bodre,
valove te zelenomodre:
temna zelen planinskih trav
in vedra višnjevost višav
lepo se v njih je zlila;
na rosah sinjega neba,
na rosah zelenih gora
lepoto to si pila, -
krasna si, hči planin!
Ti meni si predraga znanka!
Ko z gorskih prišumis dobrav,
od doma se mi zdiš poslanica,
nesoča mnog mi ljub pozdrav, -
Bog spremi te tu sred planjav!
Kako glasno, ljubo šumljaš,
kako čvrsto, krepko skakljaš,
ko sred gora še pot imaš!
A ko pridereš na ranvine,
zakaj te živa radost mine?
Kaj trudna tečeš in počasi,
zakaj so tožni tvoji glasi?
Teško se ločiš od hribov,
zibelke tvojega valovja?
Mar voš, da tečeš tik grobov,

grobov slovenskega dogovja?
Obojno bol pač tu trpiš!
V tej boli tožna in počasna,
ogromna solza se mi zdiš,
a še kot solza - krasna!
Krasna si, bistra hči planin,
brdka v prirodni si lepoti,
ko ti prozornih globočin
nevihte divje srd ne moti!
Pa, oh, siroti tebi žuga
vihar grozan, vihar strašan;
prihrumel z gorkega bo juga,
divjač čez plodno bo ravan,
ki tvoja jo napaja struga -
gorje, da daleč ni ta dan!
Nad tabo jasen bo oblak,
krog tebe pa svinčena toča;
in dež krvav in solz potok,
in blisk in grom - oh, bitva
vroča!

Tod sekala bridka bodo jekla,
in ti mi boš krvava tekla:
Kri naša te pojila bo,
sovražna te kalila bo!
Takrat se spomni, bistra Soča,
kar gorko ti srce naroča:
kar bode shranjenih voda
v oblakih tvojega neba,
kar vode v tvojih bo planinah,
kar bode v cvetnih je ravninah,
tačas pridri vse na dan,
narasti, zvkipi v tok strašan!
Ne stiskaj v meje se bregov,
srdita čez branove stopi,
ter tujce, zemlje lačne, vtopi,
na dno razpenjenih valov!

*****

... S to vojno naši bratje v Istri, Sloven-
skem Primorju in na Koroškem morajo biti in bodo
osvobodjeni in živeli bodo svobodni v svoji domovi-
ni skupno s svojimi brati. To je želja vseh nas,
to je želja tudi vseh njih tam. Mi tujega nočemo.
a svojega ne damo...

J. Broz-Tito

*****

RUSKI NACIONALIZEM V XIX. VEKU IN DALJE.

Izvlaček iz knjige, ki je posvečena študiju nacionalizma v svetu in ki jo je izdal in založil Kr. Institut za zunanje zadeve v Londonu.

Odnosaji Rusije do Evrope, problemi, ki se nanašajo na razvoj in usodo ruskega naroda, na njegovo lastno svojskost in njegovo poslanstvo v svetu, so bili od druge polovice 19. veka vedno na prvem mestu političnih, zgodovinskih, modroslovnih in verskih vprašanj, ki so se zanimala rusko dušo. Ni ga misleca ali pisatelja, ki bi bil količkaj pomemben, da bi se ne posvetil tem temeljnim vprašanjem ruske narodnostne zavesti. Toda kljub tiku časa in globokim spremembam, ki so nastale tako v notranjosti kakor zunaj države, se je delitev na "slavjane" in "zapadnjake" v ruskem narodu ohranila do zadnjega časa. Proti koncu prejšnjega stoletja je narodnostni ponos in občutek varnosti zajela neka zaskrbljenost radi bodočnosti Rusije in celo dvomi o vrednosti nacionalizma samega na sebi. Tako je Konstantin Leonitijev, eden največjih duhov svojega časa, ki je 1891. zaključil svoje samostansko življenje, začel izpodnašati pomen narodnostne zavesti. Dvomil je, da bi Rusiji uspelo zgraditi novo kulturo, ker je bil zaveden po predsodku, da je Slovanom po vplivu sovražnega udejstvovanja evropske usmerjenega meščanstva usojeno postati končno plon mongolskega vdora. Od svoje strani pa se je oglasil tudi najodličnejši ruski mislec Vladimir Solovjev proti nacionalizmu, ki ga je označil kot protizgodovinsko, nemoralno, dejansko zgrešeno manifestacijo. Razgalil je razvoj postopnega izprijevanja ruskega nacionalizma od začetnega "bogočastja v ruskem ljudstvu" do "kulta, ki nosi sebi nacionalne posebnosti in druge zgodovinske izrodke, ki so prispevali k odmaknitvi ruskega naroda od ostalega omikanega sveta".

Tedaj je ruska zavojevalna politika, zlasti pod Aleksandrom III. in po vplivu prokuratorja sv. Sinoda Pobedonosteva, zavzela vnovič izredno reakcionarno in šovinistično smer. Ne prestanto so ponavljali ruskemu ljudstvu, da Rusija nima nič skupnega z ostalim svetom, da ima ona izvršiti posebno poslanstvo v Aziji, da so civilizacija in zapadne politične ideje izkvarjene do mozga, in da bi bilo za Rusijo škodljivo imeti z njimi kakršen koli stik. Vladni nacionalizem se je izražal v nasilnih izpadih proti neruskim narodom v carstvu. V Poljski in Baltiških pokrajinah je zavladal režim močnega porušenja, prikrit separatizem Ukrajine je bil nasilno potlačen in pravice Židov močno okrnjene. Tedaj je buržuazija postavila zahtevo po državni industrializaciji in istovrstnemu povišanju zascitnih carin. Tako se je v tej dobi v Rusiji, kakor v zamejstvu, nacionalizem povezal z industrijsko buržuazijo.

Svetovna vojna je bila za Rusijo nezaželjen in nepriča-

kovan dogodek. Vendar so se sovražnosti pričele v ozračju popolne narodne slege. Še onkrat je "slavjanstvo" nadvladalo druge zamisli. Kakor prejšnje "osvobodilne vojne", so tudi vojno 1914. občutili in jo prikazovali kot borbo za vero in bratstvo vseh Slovanov in ne samo za domovino. Za verskega filozofa Ražanova je bila ta vojna neka preskušnja za očiščenje in predigra narodnega preporoda. Večina Rusov je občutila, da bo ta vojna prinesla preokret v zgodovini evropske civilizacije.

"Zgodovina modernih časov se približuje koncu, in zapad je povedal vse, kar je imel povedati - je napisal po napovedi vojne Bulganov, poznan pisatelj in stari učenec Marxov. -Ex Oriente Lux. Zdaj je vrsta na Rusiji, da prevzame duhovno vodstvo evropskih narodov. Nanjo se bo zgrnila strašna odgovornost duhovne usode človeštva".

Toda nejasno občutje, ki je navdajalo "slavjane", se je enako polastila tudi "zapadnjakov". Moljukov, vodja ruskega liberalizma, je privzel v svoj program rusko zahtevo po Carigradu. Člani radikalnih in pacifističnih skupin so poskušali uspraviti svoje prepričanje čes, da vojna ni naperjena proti nemškemu ljudstvu, marveč proti pruskemu militarizmu. Celó sam Lenin je v tem času smatral za dolžnost, da se pozanima za narodno zavest Velike Rusije. Decembra 1914 je napisal na značilen način: Smo li mi proletarci Velike Rusije gluhi, ob valu nacionalnega navdušenja? Gotovo, da ne! Mi ljubimo naš jezik in našo domovino... Ponosni smo na odpor, ki ga razvnamajo sovražna nasilja pri nas, državljanih Velike Rusije; ponosni smo, da smo svetu dali ljudi, kakor Radiso-vodjo, decembriste, revolucije - narje od 1870 naprej; ponosni smo, da je 1905. velikoruski delavski razred ustvaril močno revolucionarno stranko množic in da je od tedaj velikoruski mužik začel z demokratično vzgojo, zavrgel duhovnika in gospoda... Razvneti smo nacionalnega ognja ob zavesti, da je bil velikoruski narod sposoben nuditi človeštvu velike vzglede v boju za svobodo in socializem.

To je bila oblika, ki je zajela ruski "razredni nacionalizem", združujoc hkratu stare in nove osnove, kar pa Lenina ni oviralo, da je 1914. "želel zrušenje carizma, kar bi bilo manjše zlo" in smatral "vladarja, veleposestnike in kapitaliste kot najhujše sovražnike Rusije".

Za Lenina pojem naroda samega na sebi nima nobene vrednosti: to ni višek cloveškega razvoja temveč le sredstvo v boju svetovnega proletarjata za svobodo in neka prehodna doba v višji red narodnega žitja. Je pa Lenin priznaval, da bodo narodnostne razlike obstojale še dolgo, celo po nastopu svetovne diktature proletarjat-a. V nasprotju z avstrijskimi marksisti in židovsko delavsko stranko BUND, ki so se omejevali na predvidevanje neke kulturne in narodnostne avtonomije, pa je bil Lenin mnenja, da je pravica narodov, da se med seboj uredijo sami. Toda zanj ta pravica ni imela neomejenega pomena temveč je le začasen ostanek v političnem položaju raznih narodov, ki se

bo moral podvreči splošnim koristim revolucije. To so vprav do-
ločne in zgodovinske svojskosti narodnostnega vprašanja Rusije,
je pisal Lenin v februarju 1914, ki narekujejo, da je priznanje
pravic kakemu narodu, da razpolaga sam s seboj, postalo prav v
tej dobi posebno nujno vprašanje v naši državi. Tudi ni Lenin
priznaval naroda kot neko onoto. Nasprotno je 1913., ko se je
obračal na socialiste, ki so bili navdani še narodne misli, iz-
javil: V vsakem narodu sta dva naroda, v vsaki kulturi sta dve
kulturi. V Rusiji je ena, "panslavistična", ki jo predstavljajo
ljudje kot Puriškevič, Guskov in Struve (neproletarski politiki
in pisatelji), je pa tudi neka panslavistična kultura, ki je za-
znamovana po imenih Cernjsevski in Plekhanov (proletarski pisa-
telji in prvaki). Isto dvojnost kulture boste našli pri Ukrajin-
cih, v Nemčiji, Franciji, Angliji, pri Židih in drugod.

Ob prevzemu oblasti je Lenin pohitel potrditi svoja nače-
la z dejstvi. 16. nov. 1917. je v nekem dokumentu z naslovom
"Objava pravic narodov Rusije" obljubil tem narodom enakost in
popolno svobodo ter pravico, da se sami bed seboj uredijo, vklju-
čujoč pravico osamosvojitve in vpostavitve neodvisnih držav, ka-
kor tudi odpravo vseh narodnostnih in verskih predpravil in
drugih omejitev te vrste. Septembra 1918 je v Moskvi osnoval ne-
ko vserusko organizacijo "Proletkult" s posebno nalogo "izdelati
novo proletarsko kulturo". V marcu 1919 je Lenin ustanovil
"Komintern" za razširjanje revolucionarne propagande po vsem
svetu. Ta organizem mora po svojem programu "boriti se z vsomi
sredstvi, ki jih ima na razpolago - tudi z orožjem - za popolno
zrušitev mednarodne buržuazije in za stvaritev Mednarodne sov-
jetske republike, ki bo služela kot prehod k popolni odpravi
pojma države". V decembru 1922. so se razne sovjetske republike
na ozemlju nekdanjega ruskega carstva združile za ustanovitev
širše Zveze, in v novi ustavi Sovjetske Zveze, ki je bila kon-
čno sprejeta 1924., kmalu po Leninovi smrti, je pridevnik "rus-
ki" iz uradnega naslova Zveze izginil. Od tedaj pisem, ki so
prihajala iz zamejstva z oznako "Rusija" niso več dostavljali
naslovnikom.

Vendar pa je politika sovjetske vlade, z ozirom na narod-
nosti, kakor jo je načrtal Lenin, naletela na velike težave, ali
da se izrazimo v sovjetskem zargonu, podvreči se je morala ne-
katerim "odklonom". Ruski nacionalizem, ali kakor se je reklo s
sovjetskim izrazom "šovinizem velesilo", pa ni bil še mrtev; o-
živel je ne samo v Zvezi temveč celo v stranki in v delavskem
razredu. "Popraskajte komunista in našli boste v njem šovinista
in panslavista", je sarkastično pripomnil sam Lenin na 8. stran-
kinem kongresu 1919. (V tovarnah je prišlo že po nekoliko letih
do močnih razprtij med delavci radi narodnostih vprašanj, in
celo "protižidovstvo" ni popolnoma izgubilo svoje privlačnosti.
V neki brošuri z naslovom "Razredni sovražnik", ki je izšla v
Moskvi 1929. s podpisom Aleksandrov, beremo naslednje: Ruski šo-
vinizem se je vzdržal do današnjih dni. Med sovjetskimi uradni-

ki in celo med člani stranke zadenemo kljub navodilom stranke in vlade na resen odpor, kadar gre za priučenje jezika narodne manjšine. Med našimi uradniki je neko prevzetno in ošabno zadržanje do kulture manj izobraženih narodov in za potrebe raznih narodnih republik... Treba se je zavedati, da so nekatere plasti delovnega ruskega ljudstva še danes zastupljene od velikoruskega šovinizma.

Še več: gotovi razvoji, ki so se izvršili v notranjosti nekaterih sovjetskih republik, niso bili vedno po godu Moskve. Presenečen je Stalin na svojem potovanju po Georgiji 1921. ugotovil, da je izginila nekdanja soglasnost, ki je svoj čas združila delavce različnih transkavkaskih narodov. "Med delavci in kmeti se je narodna zavest razvila, medtem ko se je duh nezaupanja z ozirom na tovariše drugih plemen ojačil: preveč je protiarmejcev, protitatarov, protigeorijcev in protirusov in drugih nacionalnih podvigov, ki se ponavljajo vsak dan". Res, da se je 1921. mogel tolažiti z mislijo, da je ta pojav neposredna posledica obstoja "protirevolucionarnih in moščanskih vlad", ki so bile zadnja tri leta v Georgiji, Azerbajdjanu in Armeniji. Toda danes vemo, da so se sovjetski režim, moskovska vlada in stranka morali se dolgo vrsto let boriti proti nacionalizmu in "krajevnim šovinistom" v raznih narodnih republikah, katerih politika je bila usmerjena proti velikoruskim elementom in narodnim manjšinam in se je včasih celo nagibala k težnjam političnega separatizma. Uporabljajoč enakost pravic so nekateri narodi razvijali bolj svojo lastno kulturo, kakor pa sodelovali pri ostvaritvi skupne in proletarske kulture. Mimogrede naj ugotovimo dejstvo, da je bilo na novi armenski univerzi v Erivanu 60 - svečenih 60 ur na teden pouku armenske zgodovine, jezika in slovnstva in le 12 ur - na veliko neugodje Moskve - pouku historičnega materjalizma, ekonomije in političnih ved. Kar pa je še bolj značilno, so se v vseh vprašanjih, ki so se nanašale na kulturo, namesto da bi se priredili spodbudi in navodilom Moskve, Ukrajinci usmerjali k Evropi, azjatski narodi pa proti Vzhodu. "Zaobrat socializma in povratek k moščanskemu nacionalizmu", to je bila ugotovitev Stalina z ozirom na počonjanje teh podeželskih šovinistov.

Med tem je tok izven Sovjetske Zveze pripravljala ozračje za porod novega sovjetskega nacionalizma. Do 1925. približno so smatrali U.R.S.S. kot izključno sredstvo za svetovno revolucijo. "Čeprav bo Rusija ostala osamljena - je aprila 1918. učil Lenin svoje privrzenec - je naša naloga, čuvati obstoj revolucije dokler se v njej ohrani vsaj ono socialistično mosteče, če tudi še tako slabotno in nezmatno, dokler ne izbruhne revolucija v drugih državah, do prihoda drugih ojačenj". Tada pri vsem tem pričakovanju in prepričanju se tako željno hotena socialna revolucija ni vzdignila ne v Evropi, ne pri azjatskih sosedi Sovjetske Zveze. Nasprotno, zdelo se je, kakor bi se porodilo novo usidranje kapitalizma.

Za smrt vseh buržujev bomo zanetili ogenj po vsem svetu.

Ogenj krvi po širni zemlji. Z nami bodi Gospodov blagoslov! je pisal Aleksander Blok 1918. Toda ni še minilo šest let, ko je neki drugi ruski pesnik, sin kmota Jčesnina, z grenkobo spoznal, da je bilo "celo sonce Lenina doslej proslabotno, da bi otajalo ta naš ledeni planet".

Neuspeh svetovne revolucije in neizogibno sožitje Sovjetske Zveze s kapitalističnimi državami je spravilo komunistično stranko v neprijeten položaj. Do tedaj se je smatralo za nemogoče, da bi se mogla ena proletarska država dolgo vzdržati v kapitalističnem svetu. Ta podmena je bila "splošno zavržena kot nasprotna marksizmu ter popolnoma utopistična". Formula "socializma v eni sami državi", ki jo je postavil Stalin 1924-1925, in ki jo je stranka v dolgih in ogorčenih bojih končno sprojela, je predstavljala preobrat v političnem, gospodarskem in duhovnem razvoju Zveze. Trocki, apostol večne revolucije, je bil izgnan iz Rusije. V ustrezajočem udejstvovanju Sovjetske Zveze do zunanjega sveta se udarilo na pozorišče ideje napadanja, miroljubnih odnošajev, vzgledne propagande in običajnega gospodarskega tekmovanja. To novo zadržanje je omogočilo sovjetski vladi zlasti v domačih zadevah, da se je osredotočila na razvoj v notranjosti in na politiko "socialistične rekonstrukcije", ki je dobila svoj izraz v prvem načrtu Petlotke. V kratkem času so jo znašla tako stranka, kakor država sama v nepopustljivem nava-janjuk novemu sovjetskemu socializmu, - ki se je odrazil v ljubezni do tovarn, do kolektivnega poljedelstva, do novih električnih central, do rudnikov in most, ki so jih zgradili sovjetski delavci in kmetje. In kmalu so nova gesla, ki si jih je usvojila Sovjetska Zveza, kot na pr. izvršiti v štirih letih načrt petlotke, izenačiti se ali celo nadkriliti Združene ameriške države, naklon k avtarkiji in voljna pripravljenoost Rusije za sprejem novih naporov in novih materialnih žrtev, so pokazala smisel za nov nacionalni zagon in novo zaupanje prebivalstva in njih vero v poslanstvo Rusije in njihovo ljubezen do domovine. "Kakor se je zdaj pokazalo, smo imeli boj med internacionalizmom in nacionalizmom, bil pa je nacionalizem, ki je zmagal in postal vogelni kamen notranje in zunanje politike Sovjetske Zveze. Novi človek, ta, ki je zgradil nove razmere, je moje veselje in moj ponos! Je to človek, ki mu ga svet še ni videl podobnega." je napisal Gorki 1927.

Hitlerjev vspon na oblast 1933. in japonska ekspanzija na azijski kontinent sta še pospešila preobrazbo Sovjetske Zveze v nacionalno državo. Moskovska vlada je vcepila prebivalstvu stalno bojazen pred vdorom tujine in izbruhom sovražnosti s tipičnimi sredstvi propagande vsake diktature. Vendar pa so bile te bojazni tedaj dovolj utemeljene. Nemški pohlep na vzhod in neprestana namigavanja v Mein Kampf so preveč poznana, da bi se jim mogli ustavljati. Takozvana nemška krizarska vojna proti boljševizmu je bila naravno samo navadna kamaŕfaža. Že v prejšnji vojni so nemški poskusi z Ukrajino igrali važno vlogo. Na drugi

strani pa se je tudi Japonska stalno branila skleniti nenapadalno pogodbo s Sovjetsko Zvezo. Ze l. 1927. je ministrski predsednik baron Tanaka predložil japonskemu cesarju svečano spomenico, v kateri izjavlja, da je "boj z Rusijo radi Mongolije, ki je v programu Japonske nacionalne ekspanzije, neizogiben". Japonska vlada l. 1934. osnovala v Tokiju osrednji odbor z namenom, da bi združil Turke, Tatare, Kirgize, Baskiro in Uzbekse v zgradnji velike vseizlamske države, ki bi vključovala pokrajine ob Volgi, Uralu, Turkestanu in kitajsko pokrajino Kan-Sou, pod japonskim pokroviteljskom.

Moskva je odgovorila na te grožnje z ogromnim podvigom v oboroževanju in z vstopom v Društvo Narodov, ki so ga boljševiki do tedaj bojkotirali kot "organizacijo mednarodnega kapitalizma za sistematično izrabljanje delavcev na svetu", s sklenitvijo pogodb s Francijo in Čehoslovasko in s splošnim približanjem kapitalističnemu svetu. Vsemu svetu pa se je pridružilo tudi prijazno razpoloženje za osnovanje neke "ljudske fronte" v notranjosti Zveze, pa tudi stremljenje za duhovno in moralno ojačenje države in predvsem s pozivom na rusko nacionalno zavost. Tokrat je smernica prišla od zgoraj, od visokih osebnosti države in stranke, iz Kramljina samega.

To je bilo v dobi, ko je bila l. 1936. proglašena nova "demokratska" ustava, ki ne vsebuje več sledu o načrtu "družabnih načel" posameznika, in Stalin se je v svojem poročilu na 18. kongresu komunistične stranke v marcu l. 1929. zavzel, da povdari naslednje vidike: "potreba vojaškega pritiska je izginila, ali pa je vsaj neznatna, ker je možnost izrabljanja človeka po človeku minila. Izkoriščevalcev ni več, ogrožen ni več nihče. Kar se tiče našega orožja, naših varnostnih organov in vojsbalnih ustanov, njihovo orožje ni več naporjeno v notranjost države marveč proti zunanjemu sovražniku".

Od tega trenutka dalje se je ruska vlada, dasi ni docela opustila ideje svetovne revolucije, omejila okoristiti se z njo v smislu interesov za obrambo ruske domovine in se zavzela, da to misel znova oživi. Opetovana čiščenja trockistov so popolnoma razredčila levo krilo komunistične stranke, iztečajno pa je radikalni židovski element, z redko izjemo izginil iz moskovske vlade. Zamojski komunisti in drugi pribežniki, kijih je potegnili v Moskvo rdeča Meka, so bili zdaj na svoje veliko neugodje prisiljeni spoznati, da je Kominterneta sama postala skoro izključno orodje ruske zunanje politike. Stolpci časopisja so se vedno bolj polnili protirevolucionarnih izrazov, kakor: patriotizem, domovina, ki s o bili tako dolgo zaničevani.

Ob slikah revolucionarnih prvakov socializma so začeli priobčevati slike nekdanjih narodnih junakov. Končno je prišlo v januarju 1939. do značilne spremembe v besedilu prisege Rdečo armade. Mladi novinci se niso kakor prej obvezali "podrediti vso svoje delovanje in mišljenje velikemu delu za osamosvojitve vseh delavcev sveta in bojevati se za Sovjetsko Zvezo, za socializem in za bratstvo vseh narodov," ampak so morali zdaj prisegati, da

bodo "služili do zadnjega diha ruskega narodu, domovini in vladi delavcev in kmetov in da bodo branili rusko zemljo do končnega zrušenja njenih sovražnikov". V zadnjih dogodkih, ki so nastopili v Sovjetski zvezi v politični in miselni smeri, je značilen zlasti naklon za povdajanje vsega onega, kar je vprav rusko, in to na najrazličnejše načine proslavljati.

Z jezikovnega stališča je vlada podvzela nove mere za ojačenje položaja rusčine, ki je bila proglašena za uradni jezik Zveze in "mednarodni uradni jezik socialistične kulture". Pouk rusčine je postal obvezen za ljudske in srednje sole v mnogih narodnih republikah, na pr. v Ukrajini, Beli Rusiji in v Armeniji. Pogosta čiščenja, ki so povzročila odstranitev visokih uradnikov v Ukrajini, se morajo pripisovati poskusu oviranja separatizma v teh državah in agresivnim manifestacijam njihovega nacionalizma. Konec leta 1937. je bil odlok za latinizacijo abecede v raznih republikah Zveze, ki je obstojal že dolgo vrsto let, ukinjen, in narodi, ki so deset let preje privzeli latinsko abecedo, so bili zdaj prisiljeni povrniti se k ruski abecedi. Vprašanja prisvojitve latinice za rusko pisavo, kot je bilo predpisano v prvih letih revolucije, zdaj ni več. Časopisi v ruskem jeziku, ki so bili do leta 1928. v nekaterih republikah kot Armeniji in Turkmenistanu nepoznani, so se zdaj v teh državah začeli pojavljati v močnem in naraščajočem številu.

Kot v romantični dobi služi tudi zdaj vnovič narodna junška pesem za jačanje narodne zavesti. Novembra 1936. je na pr. vlada prepovedala vprizoritev neke ppere, ki je smočila "Bogatirise" - legendarne junake ruskih narodnih pesmi - ki jih oficijelna propaganda zdaj smatra za "simbole junških potez ruskega značaja". Danes rusko klasično leposlovje v Sovjetski Zvezi slavijo kot dopolnilno dokazovanje veličine nacionalnega duha. Z ozirom na to je primerno omeniti nov o slavje, ki ga gojijo do Puskinovih del. Slovstvene marksistične kritike so gledale obzačetku revolucije na Puškina kot ideologa aristokratskih slojev, katerega umstvena dedščina ni prinosla za sodobnost nobenega pomena. Leta 1937. pa je vlada podvzela inicijativo za organiziranje ogromnih manifestacij po vsem ozemlju Zveze v proslavo stoletnice pesnikove smrti. Sodijo, da je celoten obtok sovjetskih izdaj Puskinovih del, ki so bila izdana v 66ih jezikih, dosegel stevilo 27 milijonov izvodov po vsej prostranosti Zveze; to je rekord, ki ga ni posekal razen Maksima Gorkija noben pisatelj.

Tudi se je pokazala temeljita sprememba v uradnem zadržanju do prošlosti, ki so jo sovjetski zgodovinarji, z izjemo revolucionarne dobe, vedno slikali v najtemnejših barvah. V prvih 15ih letih je Marksistični zgodovinar Pokrowski vladal kot neoporečni diktator nad celotno zgodovinsko znanostjo. Še po njegové smrti leta 1932. sta vlada in stranka nadaljevali s slavospevi "največjemu sodobnemu enciklopedičnemu duhu in najodličnejšemu predstavniku stare boljševiške garde". Njegov "Izveček ruske zgodovine", ki je izšel leta 1920., je bil sprejet z navdušenjem, in Lenin je dal to dolo prevesti in izdati v voč

jezikih. Toda po letu 1936om sta Pokrowski in njegova šola padla končno v nemilost in danes ni več mogoče oklepati se njegovih zamisli, ne da bi se izpostavljali prestopkom, ki se kaznujejo s strogimi kaznimi. Nekdanji protežiranec Leninov je zdaj obtožen, da je razširjal protizgodovinska dejstva, da je ponarjal dogodke z vnašanjem abstraktnih socioloskih teorij, da je bil zavoden po internacionalnem duhu levice in ni nikdar izrazil spoštovanja do narodne zavesti v ruski zgodovini. Po vzgledu Lenina, je bila Pokrowskemu ruska zgodovina zoprna. Zanj so bili ruska zgodovina, kakor tudi ruski narodni omblemi, soznačnice protirevolucije. Ne moromo se čuditi, da je Sovjetska Zveza v takih okoliščinah, po svoji novi usmeritvi k nacionalizmu, morala prenehati s takim načinom zgodovinske razlage.

"Mi ljubimo našo zgodovino in ni moramo poznati njeno čudovito zgodovino", to je novo vodilo Sestakovega zgodovinskega priročnika, kateroga uporaba je od leta 1937. postala obvezna za vse šole Zveze in kar je za njegovega avtorja veljalo kot dokaz uradnega priznanja. Od tega časa so sovjetski zgodovinarji prenehali prikazovati zgodovinske dogodke izključno z vidika razredne vojne. Nasprotno se sedaj nagibajo razlagati jih po večini z narodnega stališča, z vidika narodnega boja za obstoj narodnih teženj. Tudi se vedno bolj nagibajo k zamisli nadaljevanja zgodovinskega razvoja. V neki brošuri, ki jo je 1938. izdal Osrednji odbor zveze mladih komunistov (Komsonol) pod naslovom Narod Velike Rusije, boremo: "Zgodovina ruskega naroda je zgodovina junaske borbe za neodvisnost in svobodo, proti sovražnikom, proti izkoriščevalcem in osvajačem vseh vrst, kakor tudi proti tevtonskim elementom". Ves ogromen državni in strankni aparati govori, tisk, radio, kino, razstave itd. - vse je bilo zajeto v službo proslavljanja ruske protoklosti. Vsa znagovita podvzetja ruskega orožja, od pohoda kijevskih princev na Carigrad in junaskega boja ruskega naroda proti tevtonskim konjenikom in Tatarom v srednjem veku, do zavzetja Berlina, ki so ga Rusi izvršili v sedemletni vojni, in do junaskih podvigov Suvarova v Italiji, vse te dogodke slavijo in povečujejo drugega za drugim. Dogodke, ki so jih prej spoznali kot pozitiven vpliv Tatarov na ruski nacionalni razvoj, zdaj resno zanikajo. Nekdanji "protirevolucionarji" Kozna Minim in Požarski, voditelja narodnega upora proti Poljakom v 17. veku, sta postala svetnika v sovjetski religiji. "Veliki izkoriščevalec se je namoril na veliki narod in bil je premagan", je suha sodba nove sovjetske zgodovine o podvigih Napoleona l. 1812., ki je vredna posebne pozornosti radi svoje jasne patrijotične smeri. Sovjetski zgodovinarji, ki so prej hoteli naprtiti odgovornost za svetovno vojno caristični vladi, so zdaj obsejani na netočnost. Njihovi nasledniki kažejo večjo naklonjenost, da bi sprejeli ugotovitev paragrafa 231. Versajske pogodbe, njegovih navajanj, kar se tiče odgovornosti za vojno.

Zdi se, da je ruski nacionalizem po kratki modigri internacionalne ideologije v prvih letih revolucije, zdaj povzel naravno smer svojega razvoja. Spremljajoči nacionalizmi drugih

sovjetskih republik se vspenjajo samo do mere, ko ne predstavlja čvire novi vdanosti do skupne domovine, Sovjetske Zveze. V splošnem se zdi, da se sovjetska Rusija razvija v običajno družinsko zamisel Velike Britanije in drugih držav, v splošnem nacionalizem, ki objema v svoji skrbi tudi manjše narodnosti, ki ne izraža svoje dejavnosti drugače, kakor v delu za napredek.

Iz "La Revue du Monde Libre"

prevedel Mirko Tozon.

Migliacciano, na velikonočni pondeljek 1945.

* * *

KASTELKINO GADJE GNEZDO

Razpršili se bodo oblaki in s črno kopreno zastrto sonco se bo zopet milostno ozrlo na slovensko zemljo, sproščeno gnote in nasilja duha. Zbledeli bodo mrakovi, ki so zagrnili cesto in gore; po šumah ne bo več beganja trpečih src, po poljih ne več solzenja umirajocih rož... Kar je v tej grozi pretrpelo srce, je stisnilo v bol - v biser školjke, v visoko pesem bolečin slovenskega dekleta:

Moj dragi fant
leži ubit nekje v dolenjskih hribih.
Jaz sama za rešetkami strmim ubita,
rodila bom, postala mati otroku nekega bandita...

Moj dragi fant,
tako mi je, kot da bi kdo čez me oral;
če zdaj bi me pogledal me ne bi več spoznal.
Otrok pa tebe bo poznal -
poznal ne bo bandita -
in vedel bo, zakaj si pal,
zakaj je tvoja kri prelita...

Kastelka-Slovenija je ponosna na svoje hčere, ki so izrvale iz src svojih, v grozi in odvratu spočetih otrok, sleherni spomin na njihove očeto-bandite.

Zadivljena je nad svojimi hčerami, ki so jim satani oskrunili telo, do duše pa jim niso mogli soči.

Ponosna je na svoje gade, na svoje ljubo kri, ki se je z zobmi zagrizla v zemljo, da bi ne bilo slišati tuljenja njenih bolečin!

Kastelka-Slovenija, to je Tvoj in Tvojih gadov plod!...

Kastelci bodo na svoji zemlji spet orali in sejali, PETSCH-NIGGE IN RUPNIGGE pa bo zagrnil mrak bogov, ki se zgrinja v Walhallo!...

TRI POMLADANSKE

Bojan Miran:

Pomlad prihaja lepa,
oh - lepa kakor kdaj.
A lepih časov, srečnih,
z njo več ne bo nazaj.

Doline, senčni gaji,
in ve planine jasne;
odete v prvo cvetje,
le k vam sree želi!

Tu v dalji te lepote ni;
narava - tožna v zini,
se v pomladi ne spremeni,
enaka je v jeseni.

Le pridi kmalu, lepi čas,
da vrnem zopet se med vas;
drevesa silna, zelen gaj,
jaz rad bi tja, nazaj - nazaj!

*

Klančar:

Pomlad se že rodi;
narava se prebuja,
po cvetju vse diši
in mehke čute vzbuja.

Vijolice cveto
in slavček zjutraj poje,
a tuzno vpliva to
na bolno srce noje.

Spomin na prošle dni
pogled očem pokriva;
vse, kar cvete, brsti,
jaz vidim - je kopriva!

*

Doljak:

Pomlad v cvetju,
vsa lepa, vsa bela
še nisi cvetela
kot v letošnjem letu!

Pomlad v cvetju,
izpolni nam upe,
uteši zdaj nuke
trpečemu svetu!

Pomlad v cvetju,
naš narod prebujaš,
mu venec podajaš
v znage poletu!

Pomlad v cvetju,
ovenčaj prirodo
za novo svobodo
v varnem zavetju!

** * **

I Z R E K I

Stalno jadikovanje kaže več slabosti duha kot pa prave bolečine.

Stvarnost več velja, kakor vsa poročila o nji.

PARTIZAN

"Angleži so nas spremljali iz našega kampa v Bari. Rekli so nam, da je blizu mesta taborišče, kjer je na tisoče naših ljudi. Kako bo? Kaj bo?"

Kamion se je ustavil na ulici pred neko hišo. Čakale smo. Nobena ni skočila s kamiona, ker smo vsak čas pričakovali, da pride angleški oficir, ki nas bo peljal tja, kjer so naši.

Noč je bila mračna in vlažna, nikjer luči, povsod trda tema. Zeblo nas je. Po ulici so se sprehajali Italijani in se ozirali na nas. Včasih se je kdo približal kamionu in nas vprašal, od kod in kdo smo.

"Slave, Slave", so potem pripovedovali drug drugemu.

Minilo je pol ure, minila je ura. Čakamo in čakamo. Kot izgnanci v tujem, neznanim mestu, s tistim čudnim občutkom zapuščenosti, ko ti je pri srcu tako nekam pusto in tesno, ker si prepričan, da se nihče ne zmeni zate, da so te pustili na cesti kot kamen in še pogledajo te ne več. - Tujci, brezdomci!

"Ali veste, da so v pristanišču partizanske ladje?" - se je pred kamionom ustavil neki Italijan.

"Pusti ga, govori ker nima na repa ne glave".-

"Da, da, partizanske ladje", nam je zatrjeval.

"Kakšno zastavo imajo?"

"Modro, belo, rdečo", nam reče.

"To bodo kairske. Odkod bi partizani prišli sem?"

Nismo mu nogle verjeti. Kje so naši partizani? Tam daleč, na konju morja! Mi pa tu, v južni Italiji, sredi tujega mesta, kjer te vsi gledajo kakor tujca in sam se čutiš tujca. Eno leto, dve po fašističnih zaporih in taboriščih, tam daleč, na stotine in stotine kilometrov daleč od nas pa naši partizani.

Rositi je začelo. Bile smo utrujene, zaspane, naveličane. Mrko izpod čela smo gledale vsakega, ki se je približal kamionu.

"Od kod ste?" - nas je nagovoril neki vojak v našem jeziku. Povešale smo mu in vprašale, od kod prihaja on. Iz Jugoslavije. V Bariju je zdaj začasno. Pa kaj dela? Na ladji je. Na kakšni ladji? Na jugoslovanski?

"Pustino ga, četnik je", smo sklenile. On pa stoji dalje pred kamionom, roke v žepih, v zeleni italijanski uniformi, s čepico na glavi.

"Četnik je, kaj pa naj bo drugega". - Z Milko smo ga ogledovali od nog do glave.

"Ti, pogledj, kaj pa ima na kapi? Ali ni peterokrata? Kar dih nama je zastal. Rdeča peterokrata zvezda? Saj ni mogoče!"

"Počakaj - pravi Milka - da vidim. Ne morem razložiti. V toni stoji."

"Kamion je privedil nino. Luč je osvetila vojakovo pos-

tavo. Počasi je okrenil glavo. Stal je ves oblit z močno lučjo avtonobila. Na čepici: Rdeča peterokrata zvezda!

Sam ne vem, kako sva takrat z Milkoo prišlo z kamiona. Planile sva k njemu. Dihale sva, kot da bi pretekle v najtuhljšem diru ne vem koliko kilometrov.. Stiskale sva se za roke.

"Kdo si?"

"Partizan!"

"Partizan? - Partizan?"

Dve leti po fašističnih ječah! Ni bilo ure, da ne bi pomislile s hrepenenjem na našo zemljo. Ni bilo dneva, da ne bi stokrat in stokrat spregovorilo tega, nam svetega imena: Partizan. Vse naše hrepenenje, želje in misli so izražale samo eno: Partizan - in v zvezi s tem imenom potem še-le vse drugo: borba, svoboda, domovina, dom.....

.... In zdaj stoji tu pred nami naš partizan, z rdečo peterokrato na partizanski čepici!

Partizan!....

- Ivica - Ameriški Družinski Koledar -

*

? :

N A R O Č I L O

Bratje, bliža se dan ko mn zarja zesi je
ter z upon in strahom se vračano v domačije:
A vsak bodi pripravljen, da ne bo razočaran,
ko v sanjah mladosti ter nadah in upih bo kruto prevaran!

Ko iz mnogih vasi in naših domov bomo našli le prah
in dragih ne bo, strli so jih glad, groza in strah,
radi tega mi - če smo nožje - ne bomo klonili,
marvoč junaško nesmrtna dela bomo storili.

Brezdovno najdemo mnogo zapuščenih in izmučenih žena
in mnogo otrok brez staršev, izmozganih od gorja.
Tem ubogim na stežaj občutno odprimo svoje srce
in v bratski objem odprimo njim svoje roke!

Poleg svojih še njim ni bodimo očetje,
skrbino vneta za nje, bodimo jim pravi očetje.
Predvsem pa jih bomo bratstva in sloge naučili,
da ne bodo nekoč kot mi, zapeljani brat brata norili.

I Z R E K I

Dobro delo je smoter prirode. Vzgoja je duševni kruh.
Mi se ne plašimo napora za ono, kar ljubimo.

NADČLOVEK WALDORF ASTORIJE
(Nova knjiga o Nikoli Tesli)

Malo našim tovarišem je poznano ime Nikole Tesle, gotovo največjega učenjaka in izumitelja, kojega geniji brez dvoma prekaša genij Tome Edisona, znanega izumitelja električnega toka. Ker je to tudi največjih sinov hrvatskega naroda, je za nas zelo važno in skoraj obvezno, da se podrobno seznanimo z velikimi sinovi naše domovine.

Cujmo torej kaj nam govori o Nikoli Tesli izvleček iz knjige "Nadčlovek Waldorf Astorije":

Pokojni Nikola Tesla je bil izredno svojevrsten učenjak in čudak - čudak z ozirom na svoje vsakdanje življenje -. Njegovo ime bo prav gotovo preživelono ono Tome Edisona.

Teslini občudovalci trde, da sta bila on in pa Mihael Faraday največja izumitelja modernega časa na polju elektrike. Pred dnevi je eden njegovih občudovalcev, o kbjem se je izumitelj sam izrazil, da "ga je bolje razumel kot vsak drugi zemljan", priobčil prvi Teslin življenjepis pod naslovom: "Razsipni genij". To je neki John J. O'Neill, pisec znanstvenih razprav v New York Herald Tribune. Seznanla sta se ko je bil O'Neill uslužben v New Yorški knjižnici, kjer je imel priliko prebrati Teslina znanstvena dela. Pozneje je postal dopisnik Herald Tribune za znanost in odkritja ter je leta 1936. dobil Pulitzerovo nagrado za novinarstvo, oddelek za znanost.

Ne oziraje se na novinarsko besedičenje, opisuje O'Neill Teslo kot "nadčloveka - gotovo onega največjih genijev sveta". Pisec mu pripisuje ne le izum proizvodnje večvrstnega izmeničnega toka ter Teslinega induktivnega stroja, kojega so učenjaki pozdravili kot temelj naše električne dobe, temveč tudi izum temeljnih principov radija, elektronskih cevi, žarkov X, izžarjevalnih cevi, raketne bombe itd. Vse to, kakor tudi odkritje kozmičnih snovi, temelji po O'Neill-ovem zatrjevanju na prvotnih Teslinih odkritjih. Vendar manj navdušeni občudovalci Tesle ne grede tako daleč: oni ocenjujejo Tesline iznajdbe le kot "navadne dogodke, brez znanstvenih dokazovanj". Tesla točnih datumov svojih iznajdb ni objavil.

Tesla je posedoval prividne znake genija. Rodil se je v malom kraju Hrvatske od pravoslavne očeta in neuke matere. Že s petimi leti je iznašel puško na razstrelivo ter kolo na vodo; iznašel je tudi mali motorni čoln, katerega je spojil z vetrnico, ki se je vrtela z močjo 16ih najjskih hroščev; tedaj je imel devet let. Z 12imi leti si je izmislil "vacuum motor", svojo glasovito proizvodnjo izmeničnega toka pa je odkril s 25imi leti. Ko so evropski fiziki in znanstveniki te stroke ovrgli njegove izume kot nemogoče, se je Tesla podal v Manhattan ter delal za Edisonov laboratorij. S slednjim pa se nista razumela. Tesla, ki je smatral Edisona za navadnega izumitelja, ne pa za učenjaka, ga je leta 1885. zapustil, ko mu Edison ni hotel izplačati 50ih milijonov dolarjev, kar mu je po Teslini trditvi prej ob-

ljubil. Leta 1912. je celo zavrnil Nobelovo nagrado, ker bi jo moral deliti z Edisonom.

Za svoj sistem izmenične-ga toka je Tesla vendar-le prejel od Westinghousa en milijon dolarjev. Kakor dokazuje njegov življenjepisec, je Tesla odbil pozneje več milijonsko založbo, da pomaga svojemu prijatelju Georgu Westinghousu iz denarnih težkoč. Nekoliko pozneje pa, ko je požar uničil njegov laboratorij na South Fifth Avenue (sedaj West Broadway), je Tesla izgubil vse. Po O'Neill-ovem poročanju je Tesla začel kakih 200 iznajdb, toda vse je opustil kot "brezpomembno izgubo časa" in ni jih hotel dokončno razviti, ampak je pustil, da naj bi se drugi ukvarjali z njihovo dovršitvijo. Tesla je osredotočil svoje delo na več raziskovanj. Najznamenitejše bi bilo brezžični prenos električne sile. On se je odločil, da napoji zemljo s tako močnim električnim nabojem, ki bi povzročil njeno nihanje ter da bi iz vsakega tako izruvanega dela zemeljske obale mogel črpati električni pogon. V svojem znamenitem električnem stolpu v Colorado je Tesla proizvajal potencial 135ih milijonov Volt, kar je do danes najvišja dosežena voltaža, in trdil je, da je z brezžičnim tokom vžgal električno žarnico na 40 km daljave.

Tesline poizkuse so financirali J. Pierpont Morgan, John Jacob Astor, John Haynes Hammond, Thomas Fortune Ryan ter Samuel Insull. Zadnjih 20 let svojega življenja se je Tesla zaprl v hotelsko sobo v Manhattanu, kjer je sanjal o vedno večjih in večjih iznajdbah. Tik pred svojo smrtjo, v 86. letu starosti, je še naznanil svetu, da se bliža odkritju smrtnih žarkov ter občevanja z drugimi planeti.

O'Neill se niti najmanj ne trudi da bi očrnil čudaštvo Tesle. V oblačenju je bil Tesla zelo svojevrsten, na pr. robca in ovratnika ni rabil nikdar več kot enkrat. Često so ga videli kako je z bledo ovratnico in v beli suknji sedel na stopnicah pred cerkvi sv. Ptericija na 42. ulici ter hranil golobe. V pozdrav ni nikdar podal roke, ker se je silno bal okuževalnih nevidnih bacilov in prask. Poleg njegove mize v hotelu je morale biti vedno dva ducata brisalk, s kojimi je vsakikrat sam obrisal pribor, ki so mu ga prinesli s kuhinjo. Večasih, ko je imel več denarja, je živel v hotelu Waldorf Astorija, enem najrazkošnejših v New Yorku in tam je pogostokrat prirejal bogate gostije. Vsakega gosta, brez razlike, je rad sprejmlil v svoj laboratorij ter mu razkazoval svoje poizkuse.

Nekaj dni še pred smrtjo je Tesla poslal Mr. Samuelu Clemens-u svojega služabnika z zalopko v kateri je bilo 100 dolarjev v pet dolarskih bankovcih za njegovega prijatelja Marka Twaina. Nikdo ni namreč mogel prepričati Tesle, da je Mark Twain že davno umrl. Na slična zatrjevanja je odgovarjal: "saj je bil še sinoči pri meni v sobi!"

duhovnik Separović

- - - - -

K R A G U L J Č K I

Monotono pejejo kraguljčki,
 prah po cesti dviga se lehak,
 ž njim otožno tja po ravnin polju
 spev voznikov trepeče nehak.
 Joj, kako otožna je ta pesen,
 polni ganotja njen domači zvok
 še v osrčju nojeni ogenj vnana,
 ki razgrnil ga je mrak globok.

Dragi mi sponin noči zdaj drani,
 šun domačih gozdov, vonj poljan
 in oči, ki danu so vsahnila,
 polne so vročih, zgočih solza.
 Monotono pejejo kraguljčki,
 rahlo spremlja jih odnev dobrav,
 pesen je voznikova zamrla,
 pot gre noja v neotogled daljav.

- iz ruščine prevedel: L. Bratuž. -

Maček Ivan:

Na "kvarterju"

Iz krčme jo maham
 kot čvrst korenjak
 in palčko zagrabim
 kot stari možak.

Se mi lunica smeje,
 ta vragova zver;
 oh, kako bom jaz našel
 nocoj moj "kvarter"?

Po stopnicah tam gori
 prav tiho capljam,
 še sesti ne upam,
 skor' sap'ce ne dam.

Nerodno prekucnem
 en "škafček" vode,
 kot sršen razdražen
 skoč' baba na me.

Takoj me pograbi
 in v sobo me trešč',
 za poleno zagrabí:
 le čakaj ti prešč'!

Potem sva letala
 s kota v kot,
 ne b'la bi nehala
 ko bil b'ne ropot.

Oh, to so b'li udarci,
 da bila je sila!
 Kje so denarci? -
 ta stara je vpila.

Preljubi svet Štefan
 to sem jih dobil,
 ko baba je tepla,
 do b' vrag me drvil!

Pa take še b'lo ni,
 kot bla je ta noč,
 ko baba m'je tepla,
 pa blo ni pomoč'!

Kdor hudo ima babo,
 naj zgodaj gre spat -
 drugač vam pa rečem:
 najboljše bit' sam!

* * *

TRPLJENJE IN VSTAJENJE SLOVENSKEGA NARODA

Lepo bi bilo, da bi se sedaj, ob uresničevanju njegovih velikih besed, vsakdo izmed nas dobro utisnil v srce spodaj napisane besede našega pesnika in globokega pisatelja Ivana Cankarja o trpljenju slovenskega naroda, kajti ta naš veliki mož je najboljše poznal vse tuge in grenkobe svojega rodu v dolgem hlapčevanju, ker je sam izšel iz bednega ljudstva in revščine in ga je vsled tega spoznal do dna njegove duše.

"Narod, enkrat blagoslovljen, devetkrat blagoslovljen, kako si živel, kaj si doživel? Tvoja dolga povest je povest o siromaku betežnem, ki vstaja, a vstati ne more. Kolikor je dolin in kotlin po teh lepih deželah, ne držale bi vse tiste krvi, ki je bila toč prelita. Komaj si stopil na svet, si bil, ti narod suženjev, suženj med narodi. Psovka ti je muk delila, palica ti ga je vtepala. Suvali so te od vseh strani, oči in mačehe, botri in botree. Časih si zajikal, časih pa si tudi planil. Ali komaj si planil, so te podrli na tla, zvezali so te še tesneje in celo usta so ti zaklenili. V curkih je tekla kri iz tvojih žil, napojila je zemljo za več klafter globoko; zato je ta zemlja rodila. In kadar si jedel sužnji kruh, si jedel sam svoje meso in svojo kri. Močan si, o slovenski narod! Tisoč in petsto let krvaviš, izkrvavel nisi. Narod mehkužnik bi dušo izdihnil, še sveče bi mu ne zgali, še bilj bi mu ne peli - ti pa, tisočkrat ranjen, v trpljenju utrjen, ti komaj zraješ zrameni pod težko sovražno pestjo in praviš: Nikarte, ta burka je stara že tisoč let....

Koliko časa je ronal Kristus na Golgoti? Pač ne trikrat petsto let? Trikrat se je zgrudil na kolena, - kolikokrat si se zgrudil ti, narod suženj, in kolikokrat si vstal. Vdan, ukazu božjemu poslušen, si zadel križ na svoje ranjene rane. Kristusu je pomagal mož iz Cirene, kdo je pomagal tebi, kadar si ležal na obrazu in je bilo trpljenje večje od tvoje moči? - Kje je začetek tvoje poti in kedaj ti je bila sodba govorjena? Kje je konec tega strašnega ropanja in kedaj bo sodba dopolnjena?

Kaj je že minila polnoč? Kaj je čas in ura, da si izpolnil to trudno tisočletno hrepenenje? Glej oko, razveseli se in upaj - ali se ne drami zarja na vzhodu?"

Vsakdo naj se zamisli v te globoke in resnične besede našega velikega pisatelja in misleca in predvsem naj se zamisli v vse še sedanje veliko večje trpljenje našega malega slovenskega naroda, ki ze preko treh let krvavi po vseh krajih naše lepe in svete domovine, s trdnim prepričanjem, da bo končno vstajenje tem voličastnejše in da bo po tej veliki tragediji za vedno ko-

neč našega suženjstva in nečloveškega ponižanja: Narodna O.V. naj bo vsakemu izmed nas v veliko čast in ponos, ker je sad stoletnega trpljenja in ker obstoja iz naših krvnih bratov; vse naše misli in želje naj bodo vperjene edino v to, da bi tudi mi čimprej vstopili v vrste te armade junakov in pripomogli na ta način k odrešitvi naše skupne domovine Jugoslavije.

Biguglia, 7. marca 1945.

V. Taljat

France Prešeren:

Z D R A V L J I C A

Prijatliji! Obrodile
so se trte vince nam sladko,
ki nam oživlja žile,
srce razjasni in oko,
ki vtopi vse skrbi
v potrthih srcih up budi.

Bog živi vse Slovenke,
prelepe žlahtne rožice,
ni take je mladenke
ko naša je krvi deklet;
naj sinov
zarod nov,
iz vas bo strah sovražnikov!

Komu najprej veselo
zdravljico, brat je, č'no zapet?
Bog živi nam deželo,
Bog živi vos slovenski svet,
brate vse,
kar nas je
sinov sloveče matere.

Mladenci! Zdaj se pije
zdravljica vaša, vi naš up;
ljubezni domačije
noben naj vam be vsrtni strup;
ker zdaj vas, kakor naš,
je srčno branit kliče čas!

V sovražnike z oblakov
rodu naj naš'ga trešči grom;
prost, ko je bil očakov,
naprej naj bo Slovencev dom,
naj zdrabe njih roke
si spone, ki jim se teže.

Žive naj vsi narodi, ki hrepene
dočakat dan
ko, koder sonce hodi,
prepir iz sveta bo pregnan,
ko rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak.

Eđinost, sreča, sprava,
k nam naj nazaj se vrnejo;
otrok kar ima Slava,
vsi naj si v roke sežejo,
da oblast
in z njo čast,
ko pred, spot naša bosta čast.

Na zadnje še, prijatliji,
kozarce zase vzdignino,
ki smo zato se zbratli,
ki dobro v srečju mislimo,
dokaj dni naj živi
vsak, kar nas dobrih je ljudi!

.....

! S. O. S. !

Morda se bo komu že za malo zdelo, češ, dovolj je že tega pridganja o pijančevanju. Pa je zadeva preveč percča in resna in zato potre je tudi potrebno, da si jo ogledamo od vseh plati. Maj ni bo zato dovoljenih še par pripomb k temu, po tovariših v "Zvezdi" že toliko obdelanem problemu.

V čete odkazana mi služba mi nudi pogostoma priloko, da obiščem tovariše in znance pri raznih četah in se z njim pomenim o skrbah, ki tarejo nas vse. Le prevečkrat pa sem pri teh pomenkih opazil to-le: Razgovor, ki ga vsa medsebojna popraševanja o vesteh z doma, svojcih, razmerah v četi in podobnem ni so mogla poživiti in se je skoro prisiljeno vlekli naprej, se je kar nenadoma razvil v vsej obsežnosti, ko je padla bešeda o vinu. To je ugotovitev, ki je v tesni zvezi s pritožbo, ki jo čujemo pri vseh slovenskih četah: pijančevanje, ki je med nami zadobilo že obseg epidemije, se vedno bolj širi in je zajelo celo najmlajše. To je dejstvo, ki je žalostno in neovrgljivo; kot so žalostne njegove posledice: nesloga in propiri v četi, čuje se že o pretopih. Ob pogledu na vse to, se kar samo vsiljuje vprašanje: Kam bomo prišli po tej poti? Odgovor na to ni težak.

Pijančevanja ne smemo prištevati med prestopke, storjene v raztresenosti in zmedli, kajti prestopki te vrste so le prehodnega značaja, ki zginejo pa pustijo človeku vse njegove razumske in duševne vrednote. Ne tako pijančevanje, ki se pogostoma izoblikuje v ono nesrečno razvado, pri kateri pade človekova nrava na najnižjo stopnjo. Stalno in zakrnjeno pijančevanje vodi v popoln propad. Razum, omika, čut za vse lepo in dobro, ki bi morali pametnemu možu dati zadovoljstva, udobnosti, zdravega in trajnega užitka, vse izgine v trajni in neutешljivi žeji. Kaj pa še ostane od višjega bitja, ustvarjenega za najvzvišenejše ideale, zmožnega največjih junaštev? Le telo, ono bedno in žejno telo, ki pije in bo pilo do žalostnega konca v budalosti in poživinjenosti. Razum, oni bistri razum, ki je ponos nočnega in modrega moža, je pijanost že davno otemnila. Njegova prosta volja je utonila v strasti po uživanju. Bodočnost? Družinska čustva? - Ni prostora zanje v človeku, čigar telo je trhlo in pokvarjeno, srce zamračeno, vest ugasla. Nad vsem tem prevladuje le še želja po alkoholu. Ta pošast, v kojem nenasitnem žrelu so izginili njegov mir, demar in zdravje, ga v svoji omami vleče v smrt.

V stari Grčiji so pijanca kazali javno, v vsej njegovi grdobi in smešnosti, da bi s tem vzbudili v mladini ngus do podobnih prestopkov. Pijmost je namreč tudi veliko pohujšanje, zlasti za doraščajočo mladež. Le oflej si pijanca: zoprže na pogled, opletajočih nog, zmeden v kretnjah, nizkoten v govoru. Izgubil je vsako oblast nad samim saboj. Koliko nedostojnega obnašanja in nospodobnega govorjenja, koliko zlobnih de-

janj, pretefov in umorov se izvrši v pijanosti! Posledice te razvade, tako žalostne že pri posamezniku, postanejo naravnost pogubne v družini pijančevi.

Strast pijaneu vzema veselje do dela; vsak misel za podvig, napredek in blagostanje se v njemu gubi. Pa četudi je bogat, bo pijanec svoj denar le deloma porabil v ublažitev kvarnega vpliva pijače. Nikdar pa ne bo mogel preprečiti, da se otroci rodijo s kaljo tega greha, ki jih bo napravila podobne očetu in jih kot žalostna dediščina spremljala skozi vse življenje. Da, ubogi otroci! Slabotni in v neprestanem strahu pred posurovelim očetom, žive brez dobrega vzgleda, rastejo brez božanja, neznana jim je prijazna beseda. Strašna je zato odgovornost očeta pijanca pred svojo lastno vestjo, pred narodom in pred človeštvom!

O škodi, ki jo pijančevanje povzroča celokupnemu narodu, se je že mnogo govorilo in se še vedno povdarja pri vseh naših četah. Da izbrise sledove te strašne vojne za svojo obnovo in bodoči razvoj, bo moral naš narod mobilizirati vse svoje fizične in intelektualne sile. Gorje pa temu narodu, ako bo te svoje moči prisiljen iskati med ljudstvom, ki je vdano majničjim strastem. Te strasti, ki uničujejo vsako ustvarjajočo energijo, so pokopale narode močnejše od našega, slovenskega naroda. Ali naj ta neizbežna usoda zadene tudi nas in naše potomce? Ta misel sama bi nas morala zadrževati in zaječiti to pogubno razvado, ki se je že v taki meri razpasla med nami, tu na Korziki. Tu, v tujini pa trpi pri tem tudi naš ugled in naše dobro ime. Pa kaj je to pijaneu!!

Tovariš, ki te kazi ta razvada, ako je v tebi le še nekoliko vesti in človeškega dostojanstva, poslušaj: tudi ti si ustvarjen po podobi Stvarnikovi in radi te podobnosti, ki te dviguje k Njemu, se upri tej uničujoči strasti, predno zdrviš v neizogibno pogubo! Če so ti pa čustva te vrste že otopela, tedaj stori to radi čodu svojega. Kajti, če je kdaj kak narod potreboval krepkega in zdravega potomstva, bo to, po tej brezkončni moriji, naš narod! Ta doba grozot in trpljenja bo sinovom slovenskega naroda pustila le premnogo sledov in bolezní. Naj mu bo prihranjena vsaj ta bol po lastni krivdi! Stori to radi družine svoje, ki je v bedi in v polnem upanju pričakuje na tvojem izropanem in morda požganem domu. Ta dom pa, ki "spet vstati mora", bo potreboval ljudi čilih in zdravih. Stori to radi vsjih otrok, ali onih, ki jih boš še imel, da jim bo spomin nate svet in te njihova kletev ne bo tožila še pod rušo!

Je to že prepozno? Ne, nikoli ni prepozno odstopiti z zgrešene poti. Le odločnosti je treba in dovolj dobre volje. Ne dovoljuj si pa nikakoga polovičarstva in se zato izogibaj krčne in onih, ki te vanje vabijo. Morda boš še padel v stare navade, a naj ti to ne jenlje poguna. Le urno se spet dvigni in zmagal boš v boju; vrednem da se bije: zmagal boš nad samim seboj!

Ivan Stanta

Lojze Breclj:

P R I V I D

Nebo žari in gozd šumi
grozotni spev: solze in kri...

Ti si pa doma ostala
prošnjam lučke prižigala;
vsak večer
si odprla duše vir...
Jaz pa vedno mislim nate,
v duhu zrem na lučke zlate
vsak večer,
lepših zame ni nikjer...

"Ljubi očka, kaj si rekel,
da-ko kostanj obledi...?
Čas kostanja je potekel;
tebe, očka, pa še ni...!
Vsako uro govorimo
Mara, mamica in jaz:
če se vrneš nam na zimo,
kakšen raj bo spet pri nas!
Našo mejo so zaprli...
Mama joče... kruha ni...
Našo šolo so podrli,
mamica me zdaj uči..."

Črna misel ne zajedaj
in ne strupi mi srca!
V tej se veri, duša, vnemaj:
ČAKAJO TE VSI DOMA!

o o o

A. Grantar:

HREPENENJE

Srce moje ti nemirno
kaj neprestano hrepeniš?
Le nazaj čez morje mirno
v raj planinski si želis.

O, le tam bi zadobilo
kar pogrešaš tukaj zdaj;
nežna roka, oko milo
bi sprejelo te nazaj.

Kdaj usodi bo zadosti,
da spusti te iz okov?
Konoc bode teh britkosti,
boš srečno jadralo domov.

Rad isc'er pogleda dostikrat pregloboko v kozarec...Tudi z Korzičankami, lepoticicami, govori več kakor bi bilo ravno neobhodno potrebno, toda vseeno je Jugo občudovanja vreden. Dobiš ga povsod: Tu ti čisti stranišče, tam preganja malarijo. Dobiš ga v največjih hotelih, kjer streže pri mizi celo generalom. Vidiš ga pri ceti, v pisarni, ko ti piše tisti tako zaželjeni pa potem dostikrat prekleti "Liberty Pass" - dobiš ga tudi pri najvišjem general stabu kot tolmača...in svetovalca. Zna ti napraviti prstan, toda, če treba, ti stolce skupaj lep, nov avtomobil na štiri kolesa in von, da bi tudi pri štiri notornem bombniku ne prišel v zadrego. Pozna ves obtok krvi najrazličnejših radio-aparatov. Jugo ti zažene motor, pri katerem je že šest Amerikancev zgubilo vsako upanje, da bi bilo možno spraviti ga še k življenju. Pleza po "štangah" in naponja žice, potem katerih se bo nogoče dalo poslati pozdrave našim dragim. Tu naklada granate za Svaba, tam polni ne nasitni trebuh -ladjam, itd. Trpin je Jugo, velik trpin. Zato nič čudnega, če dostikrat išče veselja tam, kjer ga ni... Govori pa ti najraznovrstnejše jezike; pozna ti vsakovrstno boleznj, nikoli ne pride v zadrego. Tudi če bi srečal turško lepoticico, bi se zgovoril "za silo". S slovensko posnijo ti Jugo oživi tudi najbólj zakrknjeno srce. Tam, kjer pride v zagato in ne vidi takojšnjega izhoda, ti pokliče streló z jasnega in hudičev kolikor presodi, da bi jih bilo potrebno za prvo silo...pa gre. Hudič se najbolj boji križa in žegnane vode, Jugo pa tega prav nič - samo se skrbno pazi, da bi se s tem ne omadeževal.

Nobenega se ne boji. Če ga po "nedolžnem" ujame MP, si čer ponižno koraka z njim, tudi do "stockade", toda med potjo si misli: Ste me, da, užgali, ker sem bil sam, a če bi naš bilo več, bi vas sedaj peljali v "škatlji" tja, odkoder ni več poratka...."

Vse mu gre v glavo, samo disciplina, mu prav nič ne diši. V njegovem slovarju, katerega je še od doma prinesel, ni te besede; zato pa se sveto drži starega izreka "Včasih tega ni b'lo". Vsem narodom bi bili ni Jugoti lahko v zgled, ko bi le malo bolj znali ceniti naše voditelje: pa bodisi častnike, bodisi ministre ... in jih ubogali. Tako pa.....

Rudolf Orel

*

Zunanje oblike narodno osvobodilne vojske so se izpreminjale kakor so to zahtevali interesi vojne proti sovražniku. Toda njeno demokratsko narodno bistvo je ostalo neizpremenjeno.

Edvard Kardelj

Z A K R A T E K . Č A S

Zanimivo zdiranje zob.- H kmetu pride berač z zelo zateklin licem in javka, da ga stršno boli zob. "Oh, temu se lahko ponaga", pravi kmet, "jaz ti ga izdoren, da sploh ne boš opazil kedaj in kako." "Res?... Bog van daj zdravje... joj, joj, kako boli", jačikuje berač. "Le pojdi z mano" kmalu bo bolje", ga tolaži kmet in pelje berača na tavorišče in mu veli sestri na čok, odpre mu usta ter zaveže bolni zob z nočno nitjo, ki je bila na drugem koncu pritrjena na žebelj, ki je bil zabit v bližnjem stebru; nato stopi za hrbet klientu ter ga s čevljarsim šilom v tisti del telesa, kjer hrbet spreminjamo. Berač žarjuje kot ranjena zver, ter poskočivši s čoka pusti zob na niti. Nekaj časa se opleta kot omamljen, potem pa tako modruje polglasno: "Zobja strela, ni čudno, da me je tako bolelo, ko je imel koreniko tako globoko" - ter se potipa tan, kjer že veste.

Študentovska.- V neki ljubljanski kavarni je vse, mlado in staro, lepo in grdo, ob zvokih jazz-a plesalo. Mladičiči so si iskali družice in k lepi, mladi gospodični stopi študent, kateremu je pričel poganjati prvi mah. Prikloni se dostojno ter: "Gospodična, dovolite mi ta ples!" Ona ga pogleda nekako posnehljivo ter ironično odgovori: "Z otrokom ne plešem!" Študent pa takoj, brez obotavljanja odgovori: "Oprostite, nisen vedel, da ste v drugem stanju!" in si poišče drugo družico.

Najbolj paneten.

Žena: "Možiček, kam greš?"

Mož: "Pametna žena, ne vpraša svojega moža kam gre."

Žena: "Pametni mož pa pove svoji ženi kam gre."

Mož: "Pametni mož, sploh žene nima."

Metka: "Mama, povej, kam spadataj ušesa, k obrazu ali vratu?"

Mati: "Zakaj pa to hočeš vedeti?"

Metka: "Zato, ker si naročila skiškinji na ni unije obraz, ona pa ni hoče uniti tudi ušesa!"

Najdeni osli.- Trije dijaki srečajo na cesti že precej priletne ga moža; hoteč se z njim nekoliko pošaliti, mu reče prvi: "Dobro jutro, oče Abraham"; drugi: "Dobro jutro, oče Izak"; tretji: "Dobro jutro, oče Jakob". "Jaz, tovariši dragi" - jim odvrne možakar - "nisen niti Abraham niti Izak, niti Jakob, pač pa sem Savol, sin Kisov, katerega je oče poslal, da mu poiščem izgubljene osle - in glejte - našel sem jih!"

MALO ANGLEŠČINE

Kratka slovensko-angleška slovnica.

- ŠTEVNIKI -Glavni števnikl.

1 - one (wan)	16 - sixteen (sikstin)
2 - two (tu)	17 - seventeen (sevntin)
3 - three (thri)	18 - eighteen (ejtin)
4 - four (for)	19 - nineteen (najntin)
5 - five (fajv)	20 - twenty (twenti)
6 - six (siks)	21 - twenty one (twenti wan)
7 - seven (sevn)	22 - twenty two (twenti tu)
8 - eight (ejt)	30 - thirty (thrti)
9 - nine (najn)	40 - forty (forti)
10 - ten (ten)	50 - fifty (fifti)
11 - eleven (elevn)	60 - sixty (siksti)
12 - twelve (twelv)	70 - seventy (sevnti)
13 - thirteen (thrtin)	80 - eighty (ejti)
14 - fourteen (fortin)	90 - ninety (najnti)
15 - fifteen (fiftin)	100 - hundred (handred)

Vrstilni števnikl.

Prvi - first (frst)	Osmi - eight (ejth)
Drugi - second (seknd)	Deveti - ninth (najnth)
Tretji - third (thrd)	Deseti - tenth (tenth)
Četrți - fourth (forth)	Enajsti - eleventh (elevnth)
Peti - fifth (fifth)	Dvanajsti - twelfth (twelfth)
Sesti - sixth (siksth)	Dvajseti - twentieth (twentieth)
Sedmi - seventh (sevnth)	Trideseti - thirtieth (thirtieth)

Ponavljalni števnikl.

Enkrat - once (wans), dvakrat - twice (twajs) ali two times (tu tajnz), trikrat - thrice (thrajs) ali three times (thri tajnz), štirikrat - four times (for tajnz), itd. Vsi nadaljni ponavljalni števnikl se tvorijo s pomočjo besede TIMES, krat: five times, petkrat: itd.

Naštevnikl števnikl. Tvorijo se s pomočjo končnice - ly (li), ki se priklopi vrstilnim števnikom. Na pr.: firstly (frstli) - prvič, secondly (sekndli) - drugič, thirdly (thrdli) - tretjič, fourthly (forthli) - četrtič, tenthly (tenthli) - desetič, itd.

V A J A

How much are 3 and 4?	Koliko je tri in štiri?
3 and 4 are 7.	Tri in štiri je sedem.
Two times seven is fourteen	Dvakrat sedem je štirinajst.
Eleven less nine is two	Enajst manj devet je dve.

